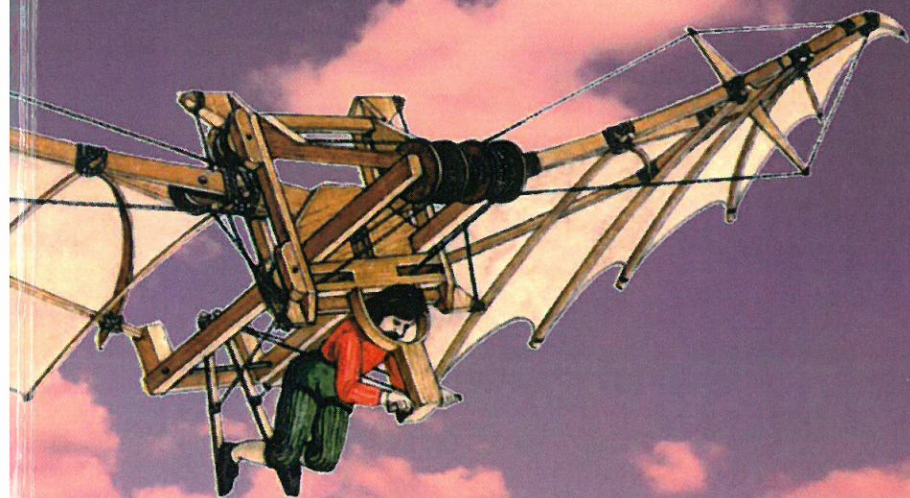

ЉУБИША ЂИДИЋ

НАД ДРУТИМ ГИЗДИМА

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ЉУБИША ВИДИЋ

НАД ДРУГИМ ГНЕЗДИМА

- књижевне критике, есеји, записи -

Лазар
Ткањи Крајчур
За све поетске записе
и есеје, Барова,
установе или јединица Фунда

Београд, 2023.

19. VII 2023.
Кружница
063/80-82-278

МОЗАИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ И ОДГОНЕТКЕ У
ПОЕЗИЈИ ТАЊЕ КРАГУЈЕВИЋ

(Тања Крагујевић: *Од светлости,
од прашине*, Исток, Књажевац, 2014)

Кад Тања Крагујевић објави прву књигу у двадесетој години и за њу добије са Радетом Томићем *Бранкову награду*, а потом, у готово пет деценија певања, овом књигом добије награду „Раде Томић“, има нечег дирљивог у континуитету и духовном рођаштву српских песника.

Зрење речи у ове песникиње, којима је поплачавала своје лирске мозаике, попут кубистичких или фовистичких сликара, имало је у спреси добро нађених идиома специфичан глас којим је у овом тренутку нашег певања завређивала своју препознатљивост. За одгонетање тајне ове поезије треба прво наћи кичмену мисао око које се врти биће песме. Са свим њеним притокама и утокама. Као органима нервног организма. Она заправо не поставља загонетке, нема своју сфингу. Она само објашњава одгонетке пред замишљеном сфингом. До препричавања. Са свом симболиком, филозофијом, етиком и естетиком, вредносним системима у које смо до гуше запали.

Наравно, са својом поетиком.

Тајна како се песма гради од чистог језичког материјала припада мајсторству иза којег нису само

године, већ смисао за брушење, прозрачност речи и њихово ритмичко уграђивање (које понекад одговара брзом дисању) пред тајним мотивом који у лескетању улази у нађени одушак.

Тајна њене песме је и у „причљивисти“. Тај унутрашњи одушак би могао бити у сижеу мини есеја, или најкраће наратије. Али та наратија има нечег убитачног. Унутар ње догађа се њена супротност у унутрашњој сензибилности, у женствености која је своје унутрашње достојанство оголила до последњих речи, а да им је очувала светост. И све их у чудесном чистунству приносила пред олтар поезије у катарзичним молитвама одгонетајући вечне филозофеме „куд одлази време“ (*Виминацијум*) „вечност, која наравно, не постоји“ (*Вечност*), „хиљаду ствари изгубљених, и једна нађена“ (*О облаку и трави*), „живот где падох и ја“ (*Анђелов шегрт*). Ти вечни поетски облаци из чистих порока, из очуваних старих бунара, трансформишу се у најразличитијим чулним стањима, а да су вазда у истој идентификацији:

*јер то је ето та рањива
та обновива вечност.
Сред песка и муља сунчеве
пене и блудних дрвореда.
То је та чиста неповратност
сваке мене. Сваког ја.*

То обнављање „сваке мене“ је налажење других агрегатних поетских стања који је егзистенцијално објашњавају. У сложеној грађевини ове поетике лиричност ће моћном емоцијама покривати есејистички

рацио, душевност ће раскивати интелектуални оквир, залутале асоцијације се враћају мотивском језгру и слежу се у природу која ух је винула у небеса, кохезиона сила песме добија своју земљину тежу. А клатно које је зауставило песму, могло се поново зањихати, ало оно је стало тамо где је требало.

Наравно да је ово у најширој егзистенцијалној палети љубавна поезија, наравно да је социјална, да је родољубива, да је интимистичка, мисаоно рефлексивна. Ова рефлексивност тражи подједнако танушног читаоца, јер варнички моћним електрицитетом, колико у врховима своје разгранатости, толико у нутрини своје живе биохемије „натопљене телом ране“. Чиме ће органско стапање у бескрајној врцавости ројевитих асоцијација слећи у постојаност „*оне приче, оне судбине – све док јој не измисли име*“. У чаровитој формули свог идиома, у брушењу свог белутка Тања Крагујевић, иза које су многе лирске фазе, сачувала је, под његовом белом опном чврстину језгра у достојанству речи:

*Тако дуго учим се речима,
готово да сам и сама већ
једна од њих. Могло би се
рећи: језичка фигура.*

Иако ова збирка не садржи циклусе, могло би се рећи да два стожерна мотива која се налазе и у самом наслову (светлост и прашина) представљају две осе око којих се завртела њена магнетна резонанца. Кад песникиња материјализује сав тај оркестраријум који прожима ткиво готово сваке песме (да не помињемо и директне наслове: *Камичак, прашина; Киша пада и на*

сунцу, итд), ушла је у симболику оне докучивости којом се најлакше објашњава недокучивост.

Да би „саставила једну зделу“ /наслов песме/
од археолошких наслага сећања
Сетиш се Бродског:

Сети ме се, шапће прашина

песникиња покреће целу менажерију архетипских асоцијација које заструје у организму песме. Чепари једне песме могу се наћи тек у једној строфи, али читалац ће тек у неком бескрају моћи да их саставља, кад тај мотив постане неважан (*да не помињем зделе*, упорно сугерише песникиња), а без тог мотива цела симболика је бесмислена.

Тања Крагујевић тражи да читалац прати њено одгонетање, а да загонетање сам ствара. „Зима 011“ је љубавна песма о једном ненаписаном сонету преточеном у рељефну структуру њене тродимензионалне „језичке фигуре“. Љубавни мотив („реч у твојем оку“) је пречест, али он није песникињина доминанта. Ни „невесела садашњост“, ни истрошени симболи урбаног и потрошачког света, ни танана интима прожета најтањим жилицама лирског крвотока – мада је све то у њеној доминанти интересантније не као *шта* већ као *како*, дакле, како је дошла до свог *штоства*. Тај процес у рашчлањавању својих метафизичких идиома носећа је тајна у енигматичном поседу и лепоти формуле којом се одгонетава њена „језичка фигура“. Сфинга њеног *штоства*.

Чак је и песникиња у овом кључу, на свој начин, помагала откључавање ове поезије објашњењима „У подножју песме“ на крају књиге, мада се тај текст

може схватити као изузетно непотребан и изузетно потребан. Посебно ако се схвати као допуна песама песмом у којој се читалац и песникиња разилазе у тумачењу. Свак на своју страну.

Да ли је ово поезија бунта. Отпора. Противљења. Пркошења. Изласка. Љубавна и родољубива. Лирски интимна и исповедна.

Социјална. Са боловима (наведимо онај у краткој песми Сведочење:

*Био је млад, носио је
црну капу
и био обучен у црно.*

*Та хладноћа, тај мир
неког ко одузима живот,
то памтим.)*

Осећање света Тање Крагујевић је заправо једини одговор песникиње на живот који живи, друштво и свет у којем живи, на меру њене савремености.

То је и бунт против загађених речи, човека оптерећеног савременим несагласјем у медијским комуникацијама (телевизија, интернет, агресивне рекламе) излизаних и лажних у технолошкој револуцији која нас је заскочила, у прљавштини и малограђанштини до проституисања.

У великој оркестрацији асоцијативног сагласја Тања Крагујевић је опет створила јединствен, у српској поезији препознатљив сензибилитет, са дозом малих поетских грудвица емотивне згрушаности.